

**Sprawozdanie ze
Światowego Parlamentu Stomatologicznego 2018
Światowej Federacji Dentystycznej
(FDI World Dental Federation) w Buenos Aires**

W 2018 roku Światowy Parlament Stomatologiczny FDI tradycyjnie odbywający się wraz ze Światowym Kongresem Dentystycznym FDI został zorganizowany w Argentynie. Odbył się w Buenos Aires w dniach 2 – 7 września (część kongresowa trwała od 5 do 8 września).

Różnego rodzaju posiedzenia i spotkania w ramach Światowego Parlamentu Stomatologicznego FDI odbywały się zgodnie z wieloletnim harmonogramem, obejmując w szczególności:

- 2 sesje Zgromadzenia Ogólnego FDI,
- 3 sesje tzw. Otwartego Forum,
- spotkanie tzw. Oficerów Łącznikowych,
- posiedzenia Zarządów i sesje plenarne 5 organizacji regionalnych, między innymi Europejskiej Regionalnej Organizacji FDI (ERO),
- spotkania Grup Roboczych ERO,
- Światowe Forum Kobiet Dentystów,
- panel dyskusyjny pod nazwą Światowe Forum Zdrowia Jamy Ustnej.

Odbywały się także liczne posiedzenia o charakterze zamkniętym, w których uczestniczyli tylko członkowie danej jednostki organizacyjnej i imiennie zaproszeni goście, takie jak spotkania Stałych Komitetów, sekcji i innych zespołów FDI, posiedzenia Zarządu FDI.

Harmonogram spotkań, materiały informacyjne, w tym obszerny, blisko 400-stronicowy zbiór dokumentów na Zgromadzenie Ogólne (tzw. binder), projekty stanowisk były przekazane przed wyjazdem do zapoznania się przewodniczącemu KS NRL.

W skład delegacji NIL wchodził: dr Anna Lella, przewodnicząca Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej NRL, prezes ERO, dr Anna Śpiątek, członek Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej NRL VII kadencji, dr hab. Halina Borgiel-Marek, sekretarz Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej NRL VII kadencji, r. pr. Marek Szewczyński z biura NIL.

Z ramienia Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, współtworzącego z NIL Polski Komitet Krajowy FDI, delegatami na Światowy Parlament Stomatologiczny FDI byli: prof. Marek Ziętek, honorowy prezydent PTS, oraz prof. Tomasz Gedrange, skarbnik PTS. W posiedzeniach brała także udział prof. Marzena Dominiak, prezydent PTS, członek Komitetu FDI ds. Edukacji, oraz Marta Szot Maśłowska, dyrektor ds. marketingu z biura PTS.

W niedzielę, 2 września, odbyło się **Otwarte Forum 1** (Open Forum 1).

Otwarte Fora są platformą mniej formalnej komunikacji między zarządem FDI a organizacjami członkowskimi. Podczas tych posiedzeń, otwartych dla wszystkich delegatów, przedstawiane są wyjaśnienia i informacja odnośnie wniosków i zapytań przedłożonych wcześniej w formie pisemnej przez organizacje członkowskie. Poruszane są różnego rodzaju sprawy bieżące, m.in. zagadnienia finansowe. Omawia się również projekty stanowisk FDI i zgłoszonych do nich poprawek.

Podczas spotkania w dniu 2 września reprezentanci stałych komitetów FDI przedstawili założenia poszczególnych projektów stanowisk, które zostały wcześniej zgłoszone i miały być przedmiotem głosowania podczas Zgromadzenia Ogólnego B w dniu 7 września.

Omawiając projekt stanowiska w sprawie zapewniania podstawowej opieki stomatologicznej osobom przesiedlonym zastanawiano się, czy krajowe organizacje stomatologiczne powinny brać udział, i ew. w jakim charakterze, w opracowywaniu krajowych strategii w tym zakresie. Projekt stanowiska zawiera apel ze strony FDI kierowany do krajowych organizacji stomatologicznych, aby aktywnie promowały prawa wszystkich ludzi, w tym osób przesiedlonych, do dostępu do niezbędnej opieki stomatologicznej oraz, aby uczestniczyły wraz z władzami publicznymi do określenia działań z tym związanych, podkreślając jednocześnie, że lekarzom dentystom należy zapewnić odpowiedni środki do sprawowania takiej opieki.

W dyskusji nad stanowiskiem dotyczącym stopniowego zmniejszania stosowania amalgamatu dentystycznego przedstawiciele państw afrykańskich wskazywali m. in., że w wielu państwach tego kontynentu amalgamat nadal stanowi podstawowy materiał. Podkreślano, że projektowane stanowisko stara się uwzględnić różne głosy na ten temat – środowisko stomatologiczne na świecie ma odmienne poglądy nt. konieczności zmniejszania stosowania amalgamatu oraz co do zasadności środków przyjmowanych w poszczególnych państwach w związku z redukowaniem ryzyka związanego z jego stosowaniem.

Odnosnie projektu dotyczącego uaktualnienia stanowiska w sprawie narodowej polityki zdrowotnej podkreślano, że zasadne jest podkreślenie, iż należy dążyć do zapobiegania tworzeniu podmiotów leczniczych nastawionych przede wszystkim na zysk a które ograniczają wykonywanie zawodu lekarza dentysty w sposób niezależny i zgodny z zasadami etyki zawodowej.

W poniedziałek, 3 września odbyła się całodniowa pierwsza **sesja Zgromadzenia Ogólnego FDI** (General Assembly A).

Zebranych powitał dr Guillermo Rivero, prezes Argentyńskiego Stowarzyszenia Stomatologicznego, krajowego organizatora Parlamentu i Kongresu.

Wskazał, że Argentyna, kraj zamieszkiwany przez 40 mln osób, znów znajduje się w głębokim kryzysie polityczno-społeczno-gospodarczym, który próbuje przezwyciężyć. Tym bardziej więc należy docenić starania argentyńskich stomatologów o to, aby właściwie zorganizować największe stomatologiczne wydarzenie na świecie.

Po ustaleniu quorum przyjęto jednogłośnie protokół ze Zgromadzenia Ogólnego z roku ubiegłego, a także zatwierdzono porządek obrad. Zgromadzeni zatwierdzili też zaproponowany przez Zarząd FDI skład Komitetu Zjazdowego ds. Budżetu (Budget Reference Committee) – Europę reprezentował w nim dr Enrico Lai z Włoch, który w ERO pełni funkcję audytora.

Marszałek Zgromadzenia Ogólnego FDI, dr Susie Sanderson z Wlk. Brytanii przedstawiła szczegóły nt. tegorocznych wyborów do zarządu i komitetów FDI oraz czas i formę możliwych prezentacji kandydatów, a także omówiła zasady głosowania i inne procedury obowiązujące w trakcie trwania obrad Zgromadzenia Ogólnego FDI.

Prezydent FDI dr Kathryn Kell z USA przedstawiła raport ze swojej działalności w minionym roku. Wskazała, że w bieżącym roku rozpoczęła się realizacja planu strategicznego FDI na lata 2018 – 2021. FDI będzie kontynuować inicjatywy zmierzające do podniesienia rangi zdrowia jamy ustnej na poziomie krajowym i globalnym, jak również będzie kłaść nacisk na integrację zdrowia jamy ustnej ze zdrowiem ogólnym. Promocja zdrowia jamy ustnej, prowadzona wspólnie z organizacjami krajowymi, jak również z partnerami strategicznymi jest dla FDI priorytetem.

FDI będzie nadal aktywnie zabiegać o to, aby zdrowie jamy ustnej zostało w jak największym stopniu objęte działaniami ONZ na rzecz chorób niezakaźnych (NCDs). W swoim wystąpieniu prezes Kell podkreśliła, że przywiązuje dużą wagę do spotkań z krajowymi organizacjami stomatologicznymi oraz z organizacjami regionalnymi FDI. W czasie licznych podróży odbytych w okresie ostatniego roku miała okazję spotykać wielu mądrych, zaangażowanych ludzi, od których wiele się nauczyła.

Uczestniczyła między innymi w wiosennej Sesji Plenarnej ERO w Salzburgu. Dziękując dr A. Lelli, prezes ERO, za zaproszenie, dr Kell podkreśliła, że ERO jest nie tylko najstarszą organizacją regionalną FDI, ale z uwagi na swą aktywną działalność, jak i fakt, że wielu członków zarządu, komitetów, zespołów i uczestników różnych projektów FDI pochodzi z regionu europejskiego, ERO ma dla FDI szczególne znaczenie. Zwróciła uwagę, że sprawy, o których dyskutowano w Salzburgu, dotyczą lekarzy dentyków na całym świecie, nie tylko w Europie. Bardzo pozytywnie odniosła się do inicjatywy ERO dotyczącej współpracy z Europejskim Stowarzyszeniem Studentów Stomatologii, EDSA. W jej ocenie, współpraca lekarzy dentyków i studentów stomatologii, wspólne dyskusje oraz angażowanie się lekarzy praktykujących w szkolenie studentów ma ogromne znaczenie w procesie przechodzenia młodych stomatologów od nauki do samodzielnego wykonywania zawodu.

Oceniając działalność Organizacji Regionalnej Azji i Pacyfiku, dr Kell podkreśliła jej wielkie zasługi w organizowaniu szkoleń stomatologicznych oraz zaangażowanie w projekty przyczyniające się do poprawy zdrowia jamy ustnej w tych rejonach świata. Prezes Kell wspomniała również o programach i projektach prowadzonych przez FDI oraz partnerstwie z firmami i organizacjami, które w nich uczestniczą. Podkreśliła, że w 2018 r. działania związane ze Światowym Dniem Zdrowia Jamy Ustnej objęły 737 milionów ludzi na świecie.

Dyrektor Wykonawczy FDI Enzo Bondioni przedstawił sprawozdanie z działalności biura FDI. Pozytywnie ocenił realizację zadań z poprzednich lat i z nadzieją patrzy na rozpoczynający się nowy plan strategiczny FDI na lata 2018 – 2021. W jego ocenie, jasno nakreślona strategia określająca plan działania i oczekiwane rezultaty, finansowa stabilizacja oraz aktywna współpraca ze światowymi korporacjami w ramach 16 różnych projektów dają podstawy do osiągnięcia dobrych skutków w założonym czasie.

E. Bondioni bardzo dobrze ocenił działalność krajowych organizacji stomatologicznych, których zaangażowanie w poszczególne projekty FDI, zwłaszcza w kampanię dot. Światowego Dnia Zdrowia Jamy Ustnej, przyczyniło się do osiągnięcia lepszych efektów i zwiększenia zasięgu w stosunku do lat poprzednich. FDI od lat aktywnie opowiada się za włączeniem chorób jamy ustnej do działań na rzecz zwalczania chorób niezakaźnych (NCDs) oraz zwiększania nakładów na zapobieganie tym chorobom. FDI wykonała dużo pracy, aby zdrowie jamy ustnej uzyskało na świecie priorytetowe znaczenie, co powinno mieć pozytywne przełożenie na działania krajowe poszczególnych organizacji stomatologicznych, czyli tam, gdzie są opracowywane konkretne działania.

E. Bondioni wspominał o rozszerzaniu zasięgu FDI poprzez wzrost znaczenia „International Dental Journal”, poprzez stały rozwój narzędzi i platform komunikacji, m. in. zmiany dotyczące strony internetowej FDI. Jak wskazał, istotne dla FDI było wprowadzenie nowych przepisów unijnych w zakresie ochrony danych osobowych skutkujące koniecznością uzyskiwania zgody od osób chcących otrzymywać informacje drogą elektroniczną.

Mówił również o uruchomionej w ubiegłym roku, pod nadzorem Komitetu Zdrowia Publicznego FDI, inicjatywie pod nazwą „Mouth Patrol” skierowanej na promocję zdrowia jamy ustnej i profilaktykę wśród dzieci oraz serii wideoklipów, przeznaczonych dla dzieci i ich rodziców, mających na celu kształtowanie dobrych nawyków związanych z higieną jamy ustnej, do których wykorzystano maskotkę Ząbek (Toothie).

Ponadto, trzyletnia kampania związana ze Światowym Dniem Zdrowia Jamy Ustnej, zainaugurowana w 2018 roku wchodzi w życie z nową formułą.

Na koniec swego wystąpienia dyrektor Bondioni podziękował wszystkim organizacjom krajowym, komitetom, zespołom i grupom roboczym FDI za wsparcie i zaangażowanie we wszystkie działania FDI.

W dalszej części obrad złożono raporty z realizacji poszczególnych projektów FDI:

- Wizja roku 2020: Zbiór Minimalnych Standardów Zdrowia Jamy Ustnej (Vision 2020: Minimum Oral Health Standard Set)
- Światowy Dzień Zdrowia Jamy Ustnej
- International Dental Journal
- Fundusz na rzecz Światowego Rozwoju Stomatologii (World Dental Development Fund)
- Program Doskonalenia Zawodowego
- 2. wersja podręcznika etyki stomatologicznej
- Obserwatorium zdrowia jamy ustnej (Oral Health Observatory)
- Endodoncja
- Projekt dotyczący zapalenia tkanek wokół implantów
- Partnerstwo „Szczotkowanie Dzień i Noc”
- Globalny projekt dotyczący chorób przyzębia
- Projekt dotyczący nowotworu jamy ustnej
- Uśmiech na całym świecie
- Zdrowie jamy ustnej dla starzejącej się populacji
- Profilaktyka próchnicy

Po przerwie marszałek Zgromadzenia Ogólnego FDI poinformowała delegatów, że FDI otrzymała kolejne wnioski o przyjęcie w poczet członków:

- o regularne członkostwo ubiegają się Izba Stomatologiczna Czarnogóry, Peruwiańskie Kolegium Stomatologów, Kolegium Stomatologów Nikaragui, Stowarzyszenie Dentystów Papui Nowej Gwinei oraz Rosyjskie Stowarzyszenie Stomatologiczne,
- o status członka stowarzyszonego ubiegają się Macedońskie Towarzystwo Stomatologiczne oraz Egipskie Towarzystwo Stomatologii Klinicznej,
- o status członka partnerskiego ubiega się International Dental Association Commonwealth, Association of Legal Entities z siedzibą w Kazachstanie,
- o status członka wspierającego ubiegają się International Society of Dental Regulators z siedzibą w Kanadzie oraz Comprehensive Dentistry International Academy z siedzibą w Argentynie.

Zarząd FDI zarekomendował pozytywne rozpatrzenie tych wniosków przez Zgromadzenie Ogólne.

W głosowaniu wymaganą ilość głosów uzyskały Izba Stomatologiczna Czarnogóry (95,4% głosów za), Macedońskie Towarzystwo Stomatologiczne (95,4% głosów za) oraz International Dental Association Commonwealth, Association of Legal Entities (76% głosów za), natomiast dwie organizacje ubiegające się o status członka wspierającego nie uzyskały wymaganej większości.

Pozostałe wnioski zostaną poddane głosowaniu podczas Zgromadzenia Ogólnego B w dniu 7 września.

Przyjęto zmiany w rozdziale 10. Konstytucji FDI dot. odznaczeń i wyróżnień. Trzyosobowy zespół roboczy powołany w 2017 r. przez zarząd FDI dokonał analizy aktualnych regulacji i ich implikacji finansowych i zaproponował następujące zmiany:

- w miejsce Listy Honorowej (dotychczas jest na niej 6 osób) wprowadzić Medal im. dr. Charlesa Godona jako najwyższe odznaczenie FDI – ma nim być odznaczone łącznie nie więcej niż 30 osób mających szczególne zasługi dla FDI, a przywileje dla odznaczonych tym medalem ma określić zarząd FDI;
- w miejsce 3 aktualnych odznaczeń („Executive Director Emeritus”, „FDI Merit Award”, „FDI Oral Health Service Award”) wprowadzić jedno odznaczenie za zasługi dla FDI „FDI Distinguished Service Award” – szczegóły dotyczące jego przyznawania oraz związane z tym przywileje określi zarząd FDI.

Delegaci opowiedzieli się za przyjęciem powyższych zmian.

Skarbnik FDI dr Jack Cottrell z Kanady przedstawił sprawozdanie finansowe za rok 2017, w którym podkreślił dobrą i stabilną sytuację finansową FDI. Bilans finansowy (obecnie FDI posiada rezerwy) odzwierciedla dobry wskaźnik aktywów bieżących i długoterminowych. Finanse 2017 roku były sprawdzane przez audyt wewnętrzny. Sprawozdanie skarbnika za rok 2017 zostało przyjęte przez delegatów. Dr Cottrell dodał, że w bieżącym roku realizowany jest nowy plan strategiczny i w związku z tym został opracowany szczegółowy biznesplan, który zawiera analizę ryzyka wewnętrznego i zewnętrznego. Monitorowanie tego ryzyka będzie nadal priorytetem, a komitet finansowy regularnie kontroluje politykę inwestycyjną i uważnie śledzi portfolio w celu maksymalizacji zysków przy jednoczesnym ograniczaniu ryzyka w inwestycjach.

Kontynuowany sponsoring korporacyjny, wyjątkowo wysoki w 2018 roku, daje dodatkowy dochód i pozwala na finansowanie wielu istniejących i nowych projektów skierowanych do pacjentów. Budżet przygotowany na 2019 rok bardzo szczegółowo określa finansowanie każdego projektu, programu i koszty administracyjne.

W części dotyczącej finansów wskazano także, że ubiegłoroczny Kongres FDI w Madrycie wykazał pewne wady obecnego modelu franczyzy. Przeszacowanie przez organizatorów krajowych liczby uczestników kongresu płacących za udział (jedynie 15% planowanej wstępnie liczby) wpłynęło na jakość organizacji i zmusiło FDI do dopłacenia ok. 140 000 franków szwajcarskich, aby utrzymany został odpowiedni standard. Hiszpańscy organizatorzy podali, że organizacja kongresu przyniosła im blisko 350 000 euro straty.

Także tegoroczny Kongres w Buenos Aires zmusił FDI do ingerencji i dofinansowania lokalnego komitetu organizacyjnego w wysokości ok. 250 000 franków szwajcarskich – w przeciwnym razie było poważne ryzyko odwołania całego wydarzenia.

Omawiając bieżącą i zeszłoroczną organizację kongresów FDI ponownie wracano do bardzo pozytywnego odbioru przez zarząd i delegatów wydarzenia w Poznaniu 2016.

W końcowej części obrad przedstawiono kandydatów do zarządu oraz do stałych komitetów FDI. Kandydaci do zarządu (na stanowiska skarbnika i 2 członków zarządu) przedstawili się delegatom w krótkich wystąpieniach.

Ostatnią poruszoną tego dnia sprawą były zgłoszone przez przedstawiciela Afryki problemy delegatów z niektórych państw afrykańskich z uzyskaniem argentyńskiej wizy – przez to, jak wskazano, w Buenos Aires brakuje wielu afrykańskich delegatów. FDI powinna zapewnić, że państwa organizujące jej Kongres nie będą stawiać nieuzasadnionych przeszkód w uzyskaniu wizy wjazdowej. W kolejnych edycjach w USA i w Chinach też można się spodziewać nadmiernych restrykcji.

We wtorek, 4 września w godzinach przedpołudniowych odbyło się **Otwarte Forum 2**, podczas którego kandydaci na stanowiska członków komitetów FDI (m. in. prof. Gedrange kandydujący z ramienia PTS do Komitetu ds. Nauki) mieli możliwość zaprezentować się delegatom. Inni kandydaci, w tym dr Kinga Grzech-Leśniak zgłoszona do Komitetu Zdrowia Publicznego, przedstawili się członkom Zarządu FDI.

Następnie odbyło się **spotkanie Krajowych Oficerów Łącznikowych FDI** (National Liaison Officers). Prowadziła je przewodnicząca Komitetu FDI ds. Komunikacji i Wspierania Członków dr Duygu Ilhan z Turcji.

Omówiono m. in. rezultaty wynikające z odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu dot. stosowania przez poszczególne organizacje stomatologiczne tworzące FDI stanowisk FDI w ich różnorodnych działaniach na poziomie krajowym. Odpowiedzi udzieliło 95 organizacji stomatologicznych z 91 państw. Wskazało, że stanowiska m.in. zamieszcza się na swych stronach internetowych, wykorzystuje się stanowiska jako część swojej argumentacji w dyskusjach publicznych oraz kontaktach z władzami, m. in. traktując je jako punkt odniesienia w procesach legislacyjnych.

Było to uzupełnione prezentacją przedstawiciela stowarzyszenia stomatologicznego z Nowej Zelandii nt. przebiegu i rezultatów kampanii, której celem było ograniczenie spożycia cukru w tym kraju.

Dr Ilhan poinformowała również, że wcześniej tego dnia parlament Pakistanu wybrał na stanowisko prezydenta tego państwa dobrze znanego wszystkim obecnym lekarza dentystę Arifa Alviego – aktywnego działacza FDI, w latach 2007 – 2013 członka zarządu FDI, jednego ze współinicjatorów idei Światowego Dnia Zdrowia Jamy Ustnej ustanowionego przez FDI w 2007 roku.

W środę, 5 września rano odbyła się **trzecia sesja Otwartego Forum**, podczas którego przedstawiono projekt o nazwie „Vision 2020 to Vision 2030”, w ramach którego specjalny zespół FDI zamierza kontynuować działania związane z dokumentem „Wizja roku 2020”, którego celem było przeanalizowanie wyzwań i możliwości, jakie stoją przed opieką stomatologiczną, nakreślenie zarysu przyszłych działań oraz przedstawienie ich założeń i celów.

Prezes Niemieckiej Federalnej Izby Lekarsko-Dentystycznej dr Peter Engel wskazał, że wkrótce w Buenos Aires odbędzie się szczyt G 20 i że w związku z tym proponuje, aby FDI przyjęła dokument wskazujący problemy związane z zapewnieniem wszystkim grupom społecznym niezbędnej opieki stomatologicznej. Ustalono, że zajmie się tym Zarząd FDI po zakończeniu Kongresu.

Po południu odbyła się **kolejna edycja Światowego Forum Zdrowia Jamy Ustnej** (World Oral Health Forum). Forum jest corocznym spotkaniem odbywającym się z inicjatywy FDI w ramach Światowego Parlamentu Stomatologicznego od 2012 r. – ma charakter panelowej dyskusji w sprawach dotyczących globalnych zagadnień związanych ze stanem zdrowia jamy ustnej i opieki stomatologicznej na świecie. W panelach uczestniczą zarówno lekarze różnych specjalności, jak i przedstawiciele przemysłu oraz władz.

W tym roku dyskusja dotyczyła zagadnień związanych ze zdrowiem jamy ustnej starzejącego się społeczeństwa. Przedstawiono doświadczenia w tym zakresie z Japonii jako państwa, w którym sprawy dotyczące zdrowia w obliczu starzejącego się społeczeństwa, z uwzględnieniem stomatologii, są przedmiotem bacznej uwagi wszystkich podmiotów zajmujących się opieką zdrowotną.

Dr Sophie Dartevelle z Francji przedstawiła proces wdrażania aplikacji „Oralien App” służącej monitorowaniu zdrowia jamy ustnej osób przebywających w zakładach opiekuńczych.

W dalszej dyskusji podkreślano m. in., że opieka stomatologiczna dla osób w podeszłym wieku i zaangażowanie się w nią środowiska stomatologicznego jest szansą dla zawodu na bycie istotnym elementem systemu opieki zdrowotnej, z czym w chwili obecnej stomatolodzy w wielu państwach mają problemy.

W międzyczasie dr A. Lella wzięła, jako prezes ERO - regionalnej organizacji FDI, udział w spotkaniu zarządu FDI, a także na zaproszenie zarządu FDI uczestniczyła w części jego posiedzenia poświęconej organizacjom regionalnym FDI – dr Lella przekazała zarządowi FDI zwięzłe sprawozdanie z działalności ERO w ostatnim roku. Prezes FDI Kathryn Kel podkreśliła, że struktura ERO obejmująca grupy robocze jest unikalna i wysoko ją ocenia. Dodała, że regionalne organizacje odgrywają istotną rolę w działalności FDI – są łącznikiem pomiędzy FDI a krajowymi organizacjami na poszczególnych kontynentach.

Prof. Marzena Dominiak, członek komitetu Nauki FDI brała udział w jego posiedzeniu, które odbywało się we wtorek 4 września oraz w środę 5 września.

W czwartek, 6 września w godzinach porannych równocześnie odbywały się **spotkania grup roboczych ERO**, a następnie odbyła się **Sesja Plenarna ERO**.

Delegaci NIL aktywnie uczestniczyli w posiedzeniach poszczególnych grup roboczych: dr A. Śpiątek – grupy ds. starzejącego się społeczeństwa, dr H. Borgiel–Marek – grupy ds. doskonalenia zawodowego w stomatologii; mec. Szewczyński – grupy ds. wolnej praktyki lekarsko-dentystycznej w Europie, A. Lella – grupy ds. relacji między lekarzami praktykującymi a uniwersytetami.

Sesja Plenarna ERO:

Po powitaniu członków Zarządu, gości i delegatów stwierdzono kworum, przyjęto porządek obrad i sprawozdanie z poprzedniej sesji plenarnej ERO w Salzburgu.

W swoim sprawozdaniu prezes ERO Anna Lella poinformowała o pracach zarządu ERO, który m.in. dokonał przeglądu regulaminu grup roboczych i przyjął do niego

drobne poprawki. Regulamin wraz z listem przewodnim został przesłany do przewodniczących grup roboczych. Dr Lella poinformowała o swoim udziale poprzedniego dnia na posiedzeniu Zarządu FDI. Wyraziła zadowolenie, że stanowisko ERO w sprawie medycznego kształcenia ustawicznego w stomatologii zostało ostatecznie opracowane i skierowane przez FDI do głosowania podczas zgromadzenia ogólnego w piątek, 7 września. Poinformowała również o powiększeniu się wspólnoty europejskiej w ramach FDI, poprzez powtórne przyjęcie w poczet członków izby stomatologicznej z Czarnogóry oraz spodziewanemu w piątek ponownemu przyjęciu Rosyjskiego Stowarzyszenia Stomatologicznego.

Następnie udzielono głosu prezesowi hiszpańskiej Naczelnej Rady Lekarsko-Dentystycznej dr. Oscarowi Castro Reino, który podziękował za możliwość wystąpienia na sesji plenarnej ERO i przedstawienia ważnego problemu, jaki pojawił się w Hiszpanii i może wystąpić również w innych krajach.

Dr Reino przedstawił sprawę firmy iDental, określając ją jako "największy skandal stomatologiczny na świecie". Firma iDental została założona w 2014 r. i zbankrutowała w 2018 r. Jej działalność polegała na prowadzeniu 24 tzw. tanich (low cost) przychodni stomatologicznych, które obsługiwały łącznie ponad 350 000 pacjentów i zatrudniały 3 171 pracowników, z czego 800 to lekarze dentyści.

Działalność iDental opierała się na fałszywych informacjach finansowych sugerujących pacjentom, że firma oferuje pomoc dentystyczną o obniżonych kosztach na podstawie subsydiów i porozumień z organizacjami pozarządowymi, Hiszpańskim Czerwonym Krzyżem, Caritas i innymi. Firma reklamowała się m. in. jako „Dentyści z sercem”, „Implanty za 12,95 EUR miesięcznie”.

Pacjenci z góry opłacali koszty ogólne opieki stomatologicznej, często w formie ratalnej na podstawie zaciągniętych pożyczek. Następnie uzyskiwali ograniczoną pomoc niewłaściwej jakości, szczególnie w zakresie implantologii, a w pewnym momencie pozostali bez dalszej opieki ze względu na bankructwo grupy iDental, co doprowadziło w ciągu zaledwie 4 lat do bardzo dużej liczby poszkodowanych, mających problemy finansowe pacjentów (obecnie protestujących pod hasłem „bez zębów i bez pieniędzy”) oraz zwolnienia ponad 3 000 pracowników, z czego 800 to lekarze dentyści.

Wg hiszpańskiej rady lekarzy dentystów było to największym oszustwem w historii hiszpańskiej stomatologii. Rada ogłosiła to publicznie, zgłosiła zawiadomienia do wszystkich organów administracji i grup politycznych, zainicjowała postępowania sądowe odszkodowawcze i wniosowała o ściganie karne osób odpowiedzialnych. Najpilniejszym celem jest teraz naprawienie szkód i uniknięcie podobnych sytuacji w przyszłości.

Zdaniem dr. Reino czynnikami, które umożliwiły podjęcie i czasowe prowadzenie takiej działalności, były:

- nadmierna liczba lekarzy dentystów w Hiszpanii (22 wydziały stomatologii, ok. 1 750 absolwentów rocznie),
- nieodpowiednie przepisy prawa i sposób ich stosowania (np. nieprzestrzeganie zakazu reklamy, zbyt małe zaangażowanie władz publicznych w stomatologię),

- kierowanie oferty do pacjentów niezamożnych, mniej wykształconych, mających ograniczony dostęp do opieki stomatologicznej.

Swoje wystąpienie Oscar Castro Reino zakończył następującą refleksją: stomatologia polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, a nie dóbr konsumpcyjnych; stomatologia potrzebuje lekarzy dentystów, a nie sprzedawców zdrowia; stomatologia opiera się na zasadach etyki zawodowej, a nie na klauzulach pożyczek bankowych; zdrowie we wszystkich jego aspektach musi być chronione i bronię przez urzędników publicznych, a nie pozostawione w rękach ludzi pozbawionych skrupułów i spekulantów.

Dr Lella podziękowała za ten bardzo interesujący i jednocześnie niepokojący raport. Dalsza ożywiona dyskusja pokazała, że problem ten jest szeroko rozpowszechniony i dobrze znany także w innych krajach Europy (np. we Francji, w Niemczech), choć może nie na taką skalę jak w Hiszpanii.

Wielu delegatów wskazywało, że przyczyną tej sytuacji jest rosnąca deregulacja w zakresie wykonywania zawodu i prowadzenia działalności leczniczej w UE. Wspólnie trzeba znaleźć sposób, aby zapobiec takim sytuacjom. Żyjemy w świecie, którym wolny rynek jest powszechny i dozwolony. Rośnie liczba lekarzy dentystów i zmienia się ich podejście do wykonywania zawodu – wielu nie chce pracować na pełny etat i nie chce podejmować własnej działalności na własne ryzyko, stąd chętniej zatrudniają się w tego rodzaju podmiotach prowadzonych przez firmy o typowo komercyjnym nastawieniu. To są problemy, z którymi nie musieliśmy się w takim stopniu zmierzać wcześniej.

Oscar Castro Reino na zakończenie zaapelował do obecnych na sali, aby podjęli działania, wskazując, że jeśli nie zrobimy czegoś we współpracy z naszymi prawnikami i nie zmierzmy się z tym problem również od strony etycznej, komercjalizacja stomatologii będzie górą.

Kolejny punkt posiedzenia obejmował sprawozdania grup roboczych.

Jako pierwszy głosu zabrał Edoardo Cavallé z Włoch, przewodniczący grupy roboczej ds. zespołu stomatologicznego. Wskazał, że nowa nazwa grupy: Zespół Stomatologiczny w roku 2030. W pracach grupy skoncentrowano się na pytaniach o nowe wyzwania i technologie w naszym zawodzie, przyszły model zespołu stomatologicznego i oczekiwania nowej generacji lekarzy dentystów.

Dr Cavallé zauważył, że edukacja i egzaminy przeprowadzane przez właściwe organy (m. in. organizacje stomatologiczne) są niezbędne do realizacji nowych zadań związanych z nowymi potrzebami społecznymi i rozwojem nowych technologii. W tym kontekście odniósł się do przygotowanej ankiety, która pomoże ustalić, jak wygląda personel stomatologiczny w poszczególnych państwach. Zachęcił wszystkich, którzy jeszcze nie odpowiedzieli na ankietę, aby niezwłocznie to zrobili. Odpowiedzi te są bardzo ważne i pomogą WG kontynuować pracę. Grupa spotka się ponownie na początku 2019 r.

Sprawozdanie z działalności grupy ds. doskonalenia zawodowego w stomatologii przedstawiła prof. Hande Sar Sancakli z Turcji. Nawiązała do przedstawionego podczas sesji plenarnej w Salzburgu planu pracy opartego na trzech projektach. Z

jednej strony było to promowanie schematu szkoleń pod egidą ERO w ramach krajowych systemów doskonalenia zawodowego stomatologów.

Drugi projekt to ocena metod nauczania w ramach doskonalenia zawodowego w stomatologii. Za pomocą ankiety internetowej grupa zamierza dowiedzieć się, która metoda nauki jest preferowanym sposobem uczenia się w państwach reprezentowanych w ERO.

Trzeci projekt dotyczy stanowiska ERO w sprawie edukacji medycznej w stomatologii. Projekt zgłoszony przez ERO, prezentowany przez dr Lellę na poprzednim forum światowego parlamentu, został zaakceptowany przez FDI i został skierowany w formie stanowiska FDI pod głosowanie podczas tegorocznego zgromadzenia ogólnego.

Przewodnicząca grupy ds. relacji między lekarzami praktykującymi a uniwersytetami Simona Dianiskova ze Słowacji wskazała, że obecna działalność grupy dotyczy "Europejskiej perspektywy kształcenia interdyscyplinarnego", która jest wspólnym projektem ERO i ADEE (Stowarzyszenie na rzecz Kształcenia stomatologicznego w Europie). Kluczowe informacje pochodzą ze stanowisk i innych dokumentów opracowanych przez FDI, ERO i CED. Istnieją różne tematy i pytania, które zostały wymienione w zarysie artykułu opracowanym przez Nermin Yamalik i omówione na spotkaniu grupy roboczej:

Czym jest edukacja interdyscyplinarna? Dlaczego interdyscyplinarna edukacja jest ważna? Dlaczego jest potrzebna? Jakie są zalety edukacji interdyscyplinarnej? Jaki jest związek między kształceniem interdyscyplinarnym a wspólną praktyką?

Simona Dianiskova przedstawiła kolejne etapy pracy, jakie będą podjęte przez członków grupy (ankieta, artykuł, projekt stanowiska). W dyskusji nad prezentacją dokonań i planów grupy oceniono że jest to bardzo dobry i ważny projekt. Podkreślono, że partnerów do tej współpracy należy dobierać ostrożnie, aby zebrać tych, którzy naprawdę mają potrzebną wiedzę i doświadczenie.

Przewodniczący grupy ds. wolnej praktyki lekarsko-dentystycznej w Europie Ernst-Jürgen Otterbach z Niemiec obniósł się do wystąpienia prezesa Castro mówiąc, że jasno wskazało, jak może wyglądać stomatologia w najbliższej przyszłości. W wielu oświadczeniach i rezolucjach zwracaliśmy już uwagę na wolę utrzymania wolnej praktyki zawodowej jako podstawy prawidłowego funkcjonowania opieki stomatologicznej. Ostatnio w Salzburgu grupa robocza podkreślała to przedstawiając materiał zatytułowany "Czy wolna praktyka dentystyczna jest zagrożona?"

Widać więc, że bardzo wcześnie rozpozналиśmy niebezpieczeństwo. Niemniej jednak sytuacja stale się pogarsza. Przyczyny tego są zróżnicowane. Jak wykazało jedno z naszych badań, jedna kwestia jest pewna: nie ma wiążących przepisów dotyczących formy i sposobu wykonywania naszego zawodu.

Spotkanie grupy w czerwcu br. było poświęcone temu tematowi. Rozmowa z chińskim profesorem stomatologii pracującym w USA potwierdza, że problem merkantylizmu przejawia się w naszym zawodzie na całym świecie. Wymaga to teraz szybkich i zdecydowanych działań.

Z tego względu grupa zdecydowała, że należy przygotować rezolucję podsumowującą zagadnienia, za którymi się od kilku lat opowiadamy. Dr Otterbach

wyraził nadzieję, że rezolucja w sprawie przychodni stomatologicznych zakładanych, prowadzonych i finansowanych przez osoby niebędące lekarzami zostanie przekazana przez ERO do FDI i liczy przy tym na poparcie obecnego prezydenta elekta FDI Gerharda Seebergera, który od dawna jest aktywnym członkiem grupy. Dr Otterbach poprosił delegatów o poparcie treści proponowanej rezolucji. Została ona przyjęta przez delegatów jednogłośnie.

Przewodniczący grupy ds. integracji prof. Vladimir Margvelashvili z Gruzji naświetlił aktualne cele grupy obejmujące wspieranie różnego rodzaju programów działania, pomaganie organizacjom krajowym w podnoszeniu świadomości społecznej na temat zdrowia jamy ustnej. Grupa zrzesza głównie przedstawicieli państw powstałych po rozpadzie Związku Radzieckiego. Prof. Margvelashvili podkreślił, że ERO pomaga swoim członkom wdrażać programy prozdrowotne w ich krajach a jednocześnie propagować zdrowie jamy ustnej na poziomie globalnym. Dla członków grupy ERO jest liderem europejskiej stomatologii i jest w pełni zaangażowane w osiągnięcie celów stawianych przez FDI w szczególności w działania na rzecz poprawy zdrowia jamy ustnej, edukacji stomatologicznej i warunków wykonywania zawodu.

Najważniejszą rolą jest niezależność krajowych organizacji stomatologicznych, które przez wiele lat w byłych republikach ZSRR podlegały ministerstwu zdrowia. Niestety w większości tych krajów nadal obowiązuje taka podległość. Aby poprawić tę skomplikowaną sytuację, dokonać zmian w istniejącym ustawodawstwie i dostosować je do aktów prawnych obowiązujących w Europie należy wprowadzić następujące zasady:

- obowiązkowe członkostwo w krajowej organizacji stomatologicznej jako wymóg uzyskania prawa do wykonywania zawodu – zapewni to większą siłę finansową organizacji, wesprze organizację oraz zapewni rozwój zawodowy wszystkich lekarzy dentyków w całym kraju;
- obowiązek doskonalenia zawodowego dla wszystkich praktykujących stomatologów – dynamicznie zmieniający się rynek materiałów stomatologicznych, nowe technologie i techniki dentyckie, postęp wiedzy sprawiają, że każdy dentyśta musi się rozwijać zawodowo i doksztalać - dyplom uzyskany przed 20 - 40 laty sam w sobie nie jest wystarczający dla wykonywania zawodu;
- nadzór nad spełnianiem wymogów dostępu do zawodu oraz spełniania obowiązku doskonalenia zawodowego powinny sprawować krajowe organizacje stomatologiczne.

Ważne jest także, aby nie zapominać o promowaniu ERO wśród młodych dentyków. W tym celu V. Margvelashvili zaproponował rozważenie systemu stypendiów ERO na kilku (5 - 6) uczelniach w byłych republikach ZSRR. Zapowiedział, że na następnej sesji plenarnej zostanie przedłożony doprecyzowany wniosek stypendialny oraz program pozyskiwania sponsorów.

W imieniu nieobecnego przewodniczącego grupy ds. jakości w stomatologii Rolanda L'Herrona, uczestniczącego w równoległe trwającym innym zebraniu komitetu FDI, sprawozdanie przedstawił nadzorujący grupę z ramienia zarządu ERO sekretarz generalny Oliver Zeyer. Mimo, że grupa nie spotkała się od sesji plenarnej w

Salzburgu, jej członkowie byli bardzo aktywni. Przygotowali kwestionariusz, który ma pomóc w ustaleniu stosowanych w poszczególnych państwach zaleceń w zakresie jakości opieki stomatologicznej. Zapewnił, że wkrótce zostanie on rozestany.

Jako ostatni sprawozdanie przedstawił Philippe Rusca ze Szwajcarii, przewodniczący „najmłodszej” grupy roboczej ERO, tj. grupy ds. starzejącego się społeczeństwa. Podkreślił, że grupa aktywnie pracuje i dobrze układa się jej współpraca z FDI. Grupa spotkała się przed obecną sesją plenarną i dopracowała zalecenia oparte na tezie, iż demografia wykazuje, że stosunek liczby osób starszych w społeczeństwie rośnie. Dr Rusca proponuje, aby zalecenia te zostały przyjęte przez ERO.

Zdrowie jamy ustnej jest integralną częścią ogólnego stanu zdrowia. Celem stomatologii jest utrzymanie dobrego stanu zdrowia jamy ustnej i zapewnianie odpowiedniej opieki, także osobom starszym. Do realizacji tego zadania powinni włączyć się wszyscy specjaliści z obszaru stomatologii i wypracować zasady opieki nad osobami w wieku podeszłym. Istotne znaczenie ma również edukacja w stomatologii geriatrycznej, zarówno na poziomie podstawowym, jak i podyplomowym. Uwzględnienie stomatologii geriatrycznej w programach nauczania pozwoli na indywidualne podejście do leczenia każdego pacjenta.

Opieka stomatologiczna musi być zapewniona wszystkim osobom przebywającym w zakładach opiekuńczych. Ich pracownicy powinni być świadomi znaczenia gruntownej codziennej higieny jamy ustnej u swoich podopiecznych; powinni być odpowiednio w tym zakresie przeszkoleni, a placówki powinny być odpowiednio do tego wyposażone. Konieczne jest włączenie kontroli stomatologicznych do harmonogramu okresowego ogólnego badania lekarskiego, co najmniej raz w roku. Delegaci jednogłośnie przyjęli zalecenia przedstawione przez Philippe’a Ruscę.

W głosowaniu przyjęto wszystkie sprawozdania grup roboczych i zaproponowane kierunki dalszego działania.

Na zakończenie sesji plenarnej przedstawiono harmonogram kolejnych spotkań ERO na dwa najbliższe lata.

Po południu przedstawiciele NIL oraz PTS uczestniczyli w warsztatach dotyczących projektu **Obserwatorium Zdrowia Jamy Ustnej** (Oral Health Observatory), którego celem jest zebranie w wybranych kilku państwach informacji nt. zdrowia jamy ustnej poprzez wywiady z lekarzami dentystami (gabinety mają być wybrane w sposób zapewniający reprezentatywność) i ich pacjentami. Zebrane dane mają być podstawą analizy wskazującej aktualne trendy i potrzeby w stomatologii, co pozwoli FDI na prowadzenie różnego rodzaju działań lobbujących.

W ciągu całego tego dnia odbywało się też równoległe **Światowe Forum Kobiet Stomatologów** (Women Dentists Worldwide Forum) pod przewodnictwem dr Vesny Barac-Furtinger (Chorwacja).

W piątek, 7 września w godzinach porannych odbywały się równocześnie:

- warsztaty nt. przygotowań do obchodów Światowego Dnia Zdrowia Jamy Ustnej w roku 2019;

- warsztaty dotyczące nowej wersji podręcznika etyki lekarsko-dentystycznej (FDI Dental Ethics Manual version 2);
- wspólna sesja FDI, WHO i tzw. Sojuszu na rzecz chorób niezakaźnych (NCD Alliance) dotycząca działań w zakresie ograniczenia spożycia cukru.

Warsztaty dotyczące drugiej wersji podręcznika etyki lekarsko-dentystycznej, prowadziło 3 (spośród ogółem sześciu) współautorów tego materiału: Jos V. M. Welie, profesor etyki w ochronie zdrowia na Uniwersytecie Creighton w USA, oraz lekarze dentyści Ward van Dijk z Holandii i z Michael Sereny z Niemiec. Przypomnieli, że pierwsza wersja podręcznika została opracowana w języku angielskim i opublikowana w 2007 r. na podstawie podręcznika etyki lekarskiej przygotowanego przez Światowe Stowarzyszenie Lekarskie, WMA. Wydano go w nakładzie 10 000 egz. oraz w wersji elektronicznej (pdf). Podręcznik ten został następnie – z inicjatywy krajowych organizacji stomatologicznych – przełożony na kilka języków (FDI wydaje na to zgodę nieodpłatnie) i korzystano z niego na poziomie krajowym.

Obecnie opublikowana została druga wersja podręcznika – przygotowała ją grupa 6 autorów. Celem była aktualizacja treści z uwzględnieniem zachodzących zmian, a także z uwzględnieniem roli FDI w zakresie etyki stomatologicznej określonej w stanowisku przyjętym w roku 2015. Nadal podręcznik będzie dostępny w wersji elektronicznej na stronie FDI i organizacje krajowe będą mogły z niego korzystać, np. w ramach szkoleń dla stażystów. Autorzy podkreślali, że można korzystać z całości tego materiału, ale równie dobrze można wykorzystywać jedynie poszczególne rozdziały.

Po przedstawieniu nowej wersji podręcznika (niestety egzemplarze papierowe nie dotarły do Buenos Aires na czas) odbyła się praktyczna część warsztatów poświęcona analizie kilku przykładowych sytuacji. Uczestnicy w interesujący sposób poruszali takie zagadnienia jak:

- czym powinien się charakteryzować lekarz dentysta: czy wystarczy tylko posiadać odpowiednią wiedzę i umiejętności, czy należy także kierować się pewnymi wartościami?
- czy i w jaki sposób lekarz dentysta powinien ujawniać pacjentowi, że popełnił błąd?
- jak w stomatologii przejawiać się mogą zasady czynienia dobra (beneficence) oraz nieczynienia zła (nonmaleficence) i która z nich może w danej sytuacji mieć większe znaczenie?

Podczas **warsztatów nt. przygotowań do obchodów Światowego Dnia Zdrowia Jamy Ustnej w 2019 r.** krótko podsumowano tegoroczne działania i ich rezultaty, wskazując w szczególności, że zaangażowały się w nie organizacje ze 150 państw, zanotowano co najmniej 544 wydarzenia, którymi objętych zostało 737 mln osób, wzrosła liczba informacji w mediach społecznościowych.

W bieżącym roku celem kampanii związanej ze Światowym Dniem Zdrowia Jamy Ustnej, której hasłem przewodnim było „Powiedz aaa: Pomyśl jama ustna, pomyśl zdrowie”, było wskazanie społeczeństwu silnego związku pomiędzy zdrowiem jamy ustnej a zdrowiem ogólnym i dobrym samopoczuciem.

Wręczone zostały wyróżnienia za najlepsze szkolenie (Tanzańskie Stowarzyszenie Stomatologiczne), najlepszą kampanię medialną (Australijskie Stowarzyszenie Stomatologiczne), najbardziej oryginalne wydarzenie (Tunezyjskie Stowarzyszenie Studentów Stomatologii) oraz najlepszą kampanię w mediach społecznościowych (Libańskie Stowarzyszenie Studentów Stomatologii).

W roku 2019, kontynuując 3-letnią strategię, hasło „Powiedz aaa: Działaj na rzecz Zdrowia Jamy Ustnej” będzie zachęcać wszystkich do podejmowania działań na rzecz ochrony zdrowia jamy ustnej.

Wspólna sesja FDI, WHO i tzw. Sojuszu na rzecz chorób niezakaźnych dotyczyła działań na rzecz ograniczenia spożycia cukru jako sposobu na zwalczanie chorób jamy ustnej i innych chorób niezakaźnych. Zaproszeni eksperci omawiali różne strategie w tym zakresie takie m. in., jak specjalne opodatkowanie produktów zawierających dużą ilość cukru, zamieszczanie odpowiednich informacji na produktach.

Po południu odbyła się **druga sesja Zgromadzenia Ogólnego FDI**.

Delegaci przyjęli 8 nowych stanowisk FDI (FDI policy statements):

- Aplikacje związane ze stomatologią i zdrowiem jamy ustnej;
- Medyczne kształcenie ustawiczne w stomatologii;
- Nanocząsteczki w praktyce stomatologicznej;
- Stomatologia i zaburzenia oddychania w czasie snu;
- Stopniowe zmniejszanie stosowania amalgamatu dentystycznego;
- (Zaawansowana) próchnica i leczenie odtwórcze;
- Zdrowie przyzębia na świecie;
- Zapewnienie podstawowej opieki stomatologicznej osobom przesiedlonym;

Oraz wprowadzili zmiany do 2 stanowisk z lat wcześniejszych:

- Narodowa Polityka Zdrowotna;
- Promowanie zdrowia jamy ustnej poprzez pasty do zębów z fluorem.

Przyjęto budżet FDI na rok 2019.

Skarbnik FDI dr Jack Cottrell wydał oświadczenie dotyczące organizatorów kongresów FDI w Hiszpanii i Argentynie, które pomimo mniejszej niż oczekiwano frekwencji były zrealizowane z wielkim zaangażowaniem działaczy organizacji stomatologicznych tych państw.

Ponadto delegaci zaaprobowali kolejne wnioski o członkostwo w FDI:

- członkami regularnymi FDI zostały organizacje lekarzy dentystów z Papui Nowej Gwinei (91,4% głosów za), Peru (93,3% głosów za), Nikaragui (93% głosów za) oraz Rosji (76,9% głosów za – po kilkuletnim wykluczeniu z FDI z uwagi na nieopłacanie składek członkowskich oraz przekazywanie nierzetelnych, nieudokumentowanych danych nt. liczby swoich członków Rosyjskie Stowarzyszenie

Stomatologiczne opłaciło zaległe składki w pełnej wysokości i wystąpiło z wnioskiem o ponowne przyjęcie w poczet członków FDI);

- członkiem stowarzyszonym zostało Egipskie Towarzystwo Stomatologii Klinicznej (80,4% głosów za).

Odbyły się wybory do zarządu FDI (na stanowisko skarbnika oraz 2 członków) oraz do 5 stałych komitetów FDI. Sukces w tegorocznych wyborach odnieśli przedstawiciele państw z regionu europejskiego reprezentowanych w ERO – spośród łącznie 9 stanowisk, na które wybory odbywały się na Zgromadzeniu Ogólnym (pozostałe 7 stanowisk obsadza Zarząd FDI), 5 przypadło przedstawicielom z Europy.

FDI wydało nowe publikacje edukacyjne z ciekawą szatą graficzną zarówno dla lekarzy dentystów, ich pacjentów, jak i personelu medycznego, nie tylko stomatologicznego, do wykorzystania przez członków:

- Oral Cancer – Prevention And Patient Management
- Executive Summary With Paper On Dental Caries Prevention And Management – A Summary Of The Current Evidence And The Key Issue In Controlling This Preventable Disease
- Periodontal Diseases – Prevention And Patient Management
- Oral Health For An Ageing Population – Roadmap For Healthy Ageing
- Periodontal Health And Diseases – A Practical Guide To Reduce The Global Burden Of Periodontal Diseases

wrzesień 2018 r.

Sporządzili.:

Delegaci NIL na Światowy Parlament Stomatologiczny FDI:

Anna Lella, Halina Borgiel-Marek, Anna Śpiałek, Marek Szewczyński.